

Analyzing the Pattern of Interaction with Sunnis Sardar Shahid Soleimani and its Strategic Role in Creating Unity and Security of the Islamic World

Somayeh Hadadranjbar *

Bahman Parvaz**

Fatemeh-AL-Sadat Robaty***

Abstract

Soleimani in creating unity and security of the Islamic world .This research was conducted using the qualitative analysis method .The sampling method was purposeful and the data collection method was interviews with Sunni managers .In this context ,by using the coding of the interviews during the process of open ,central and selective coding ,the following findings were obtained ,and three patterns were extracted from all the interviews .The components of the behavior pattern of Sardar Martyr Soleimani from the point of view of Sunnis include :courage ,always being in the presence of God ,defense of models ,effort ,equality of speech and behavior ,deliberation and service to the people ,and the components of serving the people ,sincerity ,defending the oppressed , Equality and fraternal behavior with people ,protection of Islam and Muslims are extracted in interaction with Sunnis and their effective behavioral components in establishing peace and security in the Islamic world ,which include :strategic performance ,thorn in the eye of enemies , political thinking ,stability and security in The region and elites in military sciences and their effective behavioral components in establishing unity in the Islamic world included :creating unity , defending Islam and the land ,promoting the culture of resistance ,using all forces ,eliminating disagreements .Therefore ,according to the extracted dimensions ,Sardar's interaction with Sunnis can be undeniable in creating unity and security in the Islamic world .

Key Words :interactive model ,Shahid Soleimani ,Sunni ,Unity ,security.

---

* Professor of educational psychology. Faculty of literature& amp; Humanities. vali asr. university of rafsanjans, (Responsible Author), hadad@vru.ac.ir.

** Department of educational management. azad univesity of rafsanjan, parvazb22@gmail.com.

*** assistant professor, departement of educational science islamic azad university of rafsanjanro, batyfatemeh@yahoo.com.

واکاوی الگوی تعامل سردار شهید قاسم سلیمانی با اهل سنت و بررسی نقش راهبردی وی در ایجاد وحدت و امنیت جهان اسلام

سمیه حداد رنجبر*

بهمن پرواز**

فاطمه السادات رباطی***

چکیده

پژوهش حاضر با هدف دستیابی به الگوی تعامل سردار شهید قاسم سلیمانی با اهل سنت در ایجاد وحدت و امنیت جهان اسلام انجام شده است. این پژوهش با استفاده از روش تحلیل کیفی مضمون انجام شده است. روش نمونه گیری از نوع هدفمند و روش گردآوری داده‌ها مصاحبه با مدیران اهل سنت می‌باشد. در این باره با استفاده از کدگذاری مصاحبه‌ها در طی فرایند کدگذاری باز، محوری و انتخابی و یافته‌های حاصله سه الگو و مؤلفه‌ها استخراج شده است. مؤلفه‌های الگوی رفتاری سردار شهید قاسم سلیمانی از دیدگاه اهل سنت شامل شجاعت، همواره در محضر خدا بودن، دفاع از الگوها، تلاش، همانندی گفتار و رفتار، تدبیر و خدمت به خلق و نیز مؤلفه‌های خدمت‌رسانی به مردم، اخلاص، دفاع از مظلوم، رفتار برابر و برادرانه با مردم، پاسداری از اسلام و مسلمین در تعامل با اهل سنت مشاهده شد. مؤلفه‌های رفتاری مؤثر ایشان در برقراری صلح و امنیت در جهان اسلام که شامل عملکرد راهبردی، خار چشم دشمنان، تفکرات سیاسی، ثبات و امنیت در منطقه و اشراف به علوم نظامی بودند و در نهایت مؤلفه‌های رفتاری مؤثر ایشان در برقراری وحدت در جهان اسلام شامل ایجاد یکپارچگی، دفاع از اسلام و سرزمین، ترویج فرهنگ مقاومت، استفاده از تمام نیروها، از بین بردن اختلاف نظر بودند. بنابراین، با توجه به ابعاد استخراج شده تعامل سردار سلیمانی با اهل سنت و زیرشاخه‌های آن می‌تواند در ایجاد وحدت و امنیت در جهان اسلام امری انکارناپذیر باشد.

واژگان کلیدی: الگوی تعامل، اهل سنت، شهید قاسم سلیمانی، وحدت، امنیت.

* استادیار، روان‌شناسی تربیتی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ولی عصر رفسنجان، رفسنجان، ایران (نویسنده مسئول)
s.hadad@vru.ac.ir

** کارشناسی ارشد، سایر، مدیریت آموزشی، دانشکده مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رفسنجان، رفسنجان، ایران
parvazb22@gmail.com

*** استادیار، علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رفسنجان، رفسنجان، ایران
robotyfatemeh@yahoo.com

مقدمه

جمهوری اسلامی ایران، از ابتدای پیروزی تاکنون، مورد هجومه‌های گوناگون فرهنگی قرار گرفته و از این رو به منظور حفظ ارکان نظام جمهوری اسلامی ایران و اجرای قوانین و دستورات آن توسط مردم لازم است در کنار ارتقای دانش نسل جوان به نهادینه‌سازی هنجارها و ارزش‌های دینی در آنها توجه شود. جمهوری اسلامی اقوام و قومیت‌های زیادی دارد؛ به‌ویژه اهل سنت و شیعه که در کنار تفاوت‌های نگرشی نسبت به تشکیل حکومت، فروع دینی، گفتمان وحدت میان آنها از سابقه بیشتر برخوردار است. همچنین، سیاست تفرقه‌افکنی در پی ایجاد شکاف میان کشورهای مسلمان است (رشیدی‌زاده و محمدی‌ضیا، ۱۳۹۷).

گفتگو درباره ایجاد و تقویت تعامل و وحدت بین مذاهب اسلامی و نقش آن در تحکیم جامعه اسلامی یکی از مهم‌ترین نیازهای کنونی جامعه اسلامی است که با حفظ وحدت و یکپارچگی می‌توان بین شیعه و سنی همبستگی ایجاد کرد؛ البته معنای درست وحدت شیعه و سنی این است که با توجه به اینکه بین دو مذهب مشترکات بسیاری است، دو گروه باید بر محور این مشترکات به هم نزدیک شوند و برای حفظ و تعالی اسلام با همدیگر همکاری و همیاری داشته باشند. بنابراین، الگوی تعامل با اهل سنت نیازمند افرادی است تا با اقتدار به جای وقت گذاشتن به اختلاف نگرشی بین اهل سنت و شیعه به وحدت و امنیت حکومت اسلامی و حفظ انقلاب مبادرت ورزند؛ افرادی همچون حاج قاسم سلیمانی که عمری در بین اهل تسنن در فلسطین، سوریه و عراق جانفشانی نمودند.

از نظر شریعتی، مکتب به مجموعه‌ای از ارزش‌ها و آرمان‌ها گفته می‌شود که موجب جهان‌بینی است و باعث حرکت و جهش زندگی می‌شود و این‌گونه مکتبی برگرفته از مفاهیمی مانند پرستش، عشق، ایثار، تعهد و غیره است. مکتب فردساز و جامعه‌ساز است و به ساختن جامعه در حال حاضر و رسیدن به جامعه آرمانی منجر می‌شود. بنابراین، در چنین مکاتبی فرد از خودمحوری به خدامحوری سوق یافته و درگیر تراحم و تقابل منافی نمی‌شود و اعتقادات نگرشی دیگران را زمینه‌ساز نزاع و اختلاف ننموده و منافع جمعی را بر منافع فردی ترجیح داده و زمینه اختلال در امنیت در تمام ابعاد اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی پیشامد نخواهد نمود (شریعتی، ۱۳۷۹).

از این رو تعامل بین ملت‌ها مسئله مهم در ایجاد وحدت و امنیت جهان اسلام است تا با بهره‌گیری از مکاتب اسلامی همچون مکتب سلیمانی بتوان از طریق آموزش فرزندانمان وحدت و امنیت جهان اسلام تثبیت شود. بدین ترتیب، پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این

سؤال است که الگوی تعامل سردار سلیمانی با اهل سنت در ایجاد حفظ وحدت و امنیت در جهان اسلام از منظر مدیران چه می باشد؟

تعامل سنی و شیعه

قراردادهایی نامرئی که در روابط بین افراد حکم فرمایند و در صورت تخطی از آنها به ایجاد بی وفایی، عدم خواست مشترک طرفین و تنش در ارتباط بین آنها و اختلاف و تعارض منجر می شود و تعامل به گرایش دو طرف به نفع خواست های نزدیک به هم و حفظ نقاط مشترک می انجامد تا ارتباط بین آنها حفظ شود (فرهی و همکاران، ۱۳۹۲). در روزگار کنونی، جهان اسلام آماج توطئه های شوم استکبار جهانی است و روزبه روز فتنه افکنی دشمنان بر ضد اسلام و مسلمانان بیشتر می شود. یکی از مهم ترین حربه های دشمنان در این زمینه، ایجاد اختلاف و تفرقه است و تنها راه رهایی از این توطئه، حفظ وحدت و برادری می باشد.

بهترین شیوه در رفتار با اهل سنت آن است که بدون تحریک احساسات و بروز تعصبات، بر نقاط مشترک تکیه کرده و در مقابل دشمنان اسلام و مستکبران، با تمام مسلمانان وحدت سیاسی خود را حفظ نماییم و از فضایل اهل بیت علیهم السلام و آموزه ها و سیره آنان نسبت به تعامل با اهل سنت بیشتر بحث کنیم. در پرتو این گفتگوها محبت هر چه بیشتر به دست می آید و طبیعی است که در پی آن، پیروی خواهد آمد.

برخی شیعیان گمان می کنند که موضوع وحدت میان شیعه و اهل سنت، امری صوری و به صورت تقیه است و ما نمی توانیم با آنان تعامل دوستانه داشته باشیم؛ در حالی که همه مسلمانان باید توجه داشته باشند که اختلاف در پاره ای از مسائل، مانع اخوت اسلامی و وحدت مسلمانان نمی شود. وقتی اسلام به مسلمانان سفارش می کند که با پیروان ادیان آسمانی و مکتب های دیگر بشری با عدل و مسالمت رفتار شود و آنان را به مشترکات توجه می دهد: «قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا آيَاتًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ» (آل عمران، ۶۴)، براساس این، موضوع دوستی با دوستان اهل بیت و دشمنی با دشمنان آنان، منافاتی با وحدت اسلامی بین شیعه و سنی ندارد؛ زیرا چنان نیست که اهل تسنن از دشمنان اهل بیت باشند؛ بلکه بسیاری از آنان به حکم آیه شریفه «قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى» (شوری، ۲۳) دوستی و مودت اهل بیت را واجب می شمارند.

از آنجایی که یکی از مسائل مهم در جهان اسلام رفتار و تعامل با اهل سنت است و

همچنین، شیعه پیرو و تابع اهل بیت در تمام مسائل است، از این رو در این نوشتار سیره اهل بیت در تعامل با اهل سنت بررسی می شود که آنها به چه اندازه با اهل سنت تعامل داشتند (عبدالله زاده، ۱۳۹۹). بعد از رحلت پیامبر ﷺ دو دیدگاه مختلف در نگرش نسبت به اصول و فروع دین شکل گرفت. این تفاوت دیدگاهی در صحنه های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی نمود پیدا کرد. بنابراین، پس از رحلت پیامبر گروهی که قائل به خلافت چهار خلیفه یعنی ابوبکر، عمر، عثمان و حضرت علی به عنوان خلیفه چهارم، هستند، اهل سنت و گروه دیگر قائل به امامت و خلافت حضرت علی پس از پیامبر اکرم براساس واقعه غدیر خم و امامت فرزندان ایشان هستند که شیعه نام گرفتند (رستمی و اسماعیلی، ۱۳۹۵).

تعامل، همگرایی و همبستگی بین جوامع بشری به ویژه جهان اسلام از لازمه های رشد و شکوفایی جهان اسلام است. تاریخ جهان بیانگر این ادعاست که در سایه تعامل، ملت ها به اوج رسیده اند و زمانی به ورطه نابودی می افتند که دچار اختلاف و تفرقه شوند؛ از این رو، تعامل و همگرایی میان شیعیان و اهل سنت از مسائل بسیار مهم، حیاتی و انکارناپذیر است (نوری، ۱۳۸۹).

وحدت در جهان اسلام

با پیروزی انقلاب اسلامی ایران، برای نخستین بار ارزش های دینی ملاک سیاست خارجی با دیگر کشورها در دهه های اخیر شد که بر مبنای آن کشورها به دو دسته اسلامی و غیراسلامی تقسیم شده و کشورهای اسلامی، همگی عضو قلمرو بزرگ اسلام محسوب می شوند. در این قلمرو کشورها و افرادی که بر ضد مستکبران به قیام پرداخته بودند، محور مقاومت محسوب شده و با سرزمینی وسیع و جمعیتی گسترده شامل اقوام، فرق و مذاهب، و حتی مسلمانانی که در دوردست ها به زندگی و فعالیت مشغول بودند نیز از این گستره محسوب می شدند. از این رو امام خمینی بر ایجاد افق مشترک و همگرایی تحت آن، که موجب هم افزایی مسلمین در سطح جهان شود، تأکید می فرمودند.

ایشان به حمایت همه جانبه از مستضعفان و تلاش برای گرفتن حق مظلومان عالم از ظالمان تأکید داشتند و براساس این، پس از تشکیل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، شاخه قدس آن به همین منظور تشکیل شد (قرباغی و ازگلی، ۱۳۹۹). بنا بر شاخص های بین المللی، وحدت به عنوان پیش شرط توسعه عاملی جهت افزایش ظرفیت های رفاهی و آرامش در بین یک ملت است. از این سیاست های وحدت آفرین، اهداف، راهبردها و

رویکردهایی هستند که منجر به توزیع عادلانه امتیازات گوناگون فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و غیره در بین اقوام و گروه‌های مختلف در یک کشور می‌شوند؛ بنابراین، این مجموعه اهداف و راهبردها، مقاصد روشن و واضحی هستند که به نحوه اداره و کنترل و هدایت درست اقوام مختلف در یک کشور منجر می‌شوند تا در ارتباط و تعامل با همدیگر به ایجاد اتحاد و همبستگی ملی میل کنند.

بنابراین، دولت مرکزی تعیین‌کننده این راهبردها و اهداف است که در وضعیت فعلی با هدف کوتاه‌مدت، بلندمدت و فرازمانی در پهنه وحدت ملی برنامه‌ریزی و برای رسیدن به مسیر معین تعریف نماید (صادقی‌زاده، ۱۳۹۷). یکی از مدل‌های موجود در وحدت و انسجام اجتماعی، مدل کرنر و فارست است. براساس نظریات آنها، گرایش‌هایی مانند گرایش به ارزش‌های اجتماعی، گرایش به انتظام اجتماعی، احساس تعلق اجتماعی و مشارکت اجتماعی به انسجام اجتماعی منجر می‌شود. اندیشمندان غربی همچون فولر نیز اتخاذ راهبرد وحدت اسلامی توسط بنیان‌گذار انقلاب اسلامی را عاملی مهم به‌عنوان اقتضای هویت سیاست خارجی و هم برای ایجاد و تسری قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران دانسته است (رهبر و زارع، ۱۳۹۵).

امنیت در جهان اسلام

یکی دیگر از ارزش‌های انقلاب اسلامی، که در قانون اساسی هم لحاظ شده است، اصل اهمیت امنیت برای همه مسلمانان است؛ زیرا امنیت نظام جمهوری اسلامی ایران، تنها با حضور و استقرار اسلام مکتبی تحقق می‌یابد؛ از این رو امام خمینی فرمودند: «مسئله حفظ جمهوری اسلامی، از مهم‌ترین واجبات عقلی و شرعی است». ایشان در خصوص امنیت جهان اسلام، معتقد به حفظ اسلام بودند. ایشان برخلاف رویکرد سنتی امنیت که در آن تهدیدات را با ماهیت نظامی و منشأ خارجی تعریف می‌کردند و مرجع امنیت را دولت می‌دانستند، ضمن توجه به و تأکید بر مؤلفه‌های نظامی و تبیین تهدیدات خارجی، نقش اصلی را به عوامل داخلی می‌دادند و معتقد بودند امنیت جهان اسلام برگرفته از اوضاع داخلی آنهاست و سپس سویه منطقه‌ای و بین‌المللی آن. از این رو، در این منطق، اگر در ممالک اسلامی، توحید محوری حاکم شود، امنیت نیز حاکم خواهد شد (صحیفه امام، ۱۳۷۸، ج ۸، ص ۹۶).

از طرفی امنیت به عدم وجود دلهره و ترس از تهدیدات و مطمئن شدن از حفظ جان، مال و دیگر حقوق انسانی و پدید آمدن آرامش گفته می‌شود که حوزه‌های مختلفی مانند امنیت سیاسی،

فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی را شامل می‌شود (همتی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۵). نظریات مکتب کپنهاگ و به‌ویژه مجموعه امنیتی باری بوزان با برجسته‌سازی مفاهیمی چون هویت، مجاورت یا همسایگی جغرافیایی، تاریخ مشترک، الگوهای دوستی و دشمنی و شیوه‌های مشابه امنیتی کردن، توانسته‌اند مؤلفه‌های فرهنگ، تاریخ و جغرافیا را در تحلیل مسائل کشورها وارد کنند و عناصر مادی و فرامادی را با یکدیگر درآمیزند و درعین حال، تحولات درون کشوری را با فرایندهای فراکشوری و مسائل منطقه‌ای را با منافع ملی کشورها تلفیق کنند (یاری و عابدی، ۱۴۰۰).

به اعتقاد بوزان، هر منطقه جغرافیایی باید نظام امنیتی منطقه‌ای خاص خود را داشته باشد؛ زیرا این نظام تابع ویژگی منحصر به فرد اعضای آن منطقه است. به اعتقاد بوزان، مقولاتی مانند تداخل جریان‌های قومی، ملی، دینی، مذهبی و بین‌المللی، با سرعت و به‌سهولت، خاورمیانه را نظاره‌گر نزاع‌های خونین کرده است و فرمول غرب برای حل بحران‌های خاورمیانه، بی‌معنا و حتی تشدیدکننده است. جامعه‌ای در مکتب کپنهاگ، که بوزان از اعضای مهم آن بود، یک مفهوم مرکزی دارد و آن عبارت است از: هویت (بوزان و همکاران، ۱۳۸۶). همان‌گونه که دولت‌ها به محض گمان در مورد تهدید علیه حاکمیت خود دست به سلاح می‌برند، جوامع نیز به هنگام احساس و نه درک و مشاهده مخاطره، علیه هویت و نه حاکمیت خود، مبادرت به ابراز آشکار خود می‌کنند و همین اقدام مبتنی بر گمان، معمایی پیچیده را تولید می‌کند (بوزان، ۱۳۸۸).

مکتب سردار شهید سلیمانی

مکتب یعنی ایده و تفکری که ممکن است حول محور فلسفی، اعتقادی، جنبشی اجتماعی، فرهنگی یا جنبشی هنری باشد. سبک ویژه‌ای در فلسفه یا هنر یا دیگر شاخه‌های علوم انسانی و علوم سیاسی و پزشکی و غیره را شامل شود. به عبارتی دیگر، روشی حول یک محور فکری در حد نظریه مطرح شود (ریتزر، ۱۳۹۱). از این رو، در مکتب حاج قاسم سلیمانی زمینه‌ها و عملکرد فردی ایشان برگرفته از منطق اندیشه‌های اسلامی بود که به ثبات قدم او در شیوه سبک زندگی ایشان منجر شده بود. این اصطلاح نخستین بار از سوی مقام معظم رهبری در نماز جمعه ۲۷ دی ماه ۱۳۹۹ مطرح شد؛ زیرا از منظر ایشان شهید سلیمانی بالاتر از یک الگو، روش، فرهنگ، بلکه ایشان مدرسه‌ای درس آموز بود. مکاتب فراوانی تاکنون در جهان ظهور و نمود داشته‌اند، برخی مکاتب از سوی پیامبران و

الهیون بوده است و برخی مکاتب ازسوی مادیون بوده است و هریک با توجه به قدرت خود دارای گستره خاصی بوده است. یکی از مکاتب اثرگذار در عصر حاضر مکتب امام خمینی علیه السلام بوده است. برخی نیروهای مکتب امام به قدری بزرگ و اثرگذار بوده‌اند که خود دارای مکتبی ذیل مکتب حضرت امام هستند؛ از جمله این افراد می‌توان از شهید حاج قاسم سلیمانی نام برد؛ شهیدی که با شهادتش در تاریخ جهان و انقلاب اسلامی نقش بست.

حاج قاسم سلیمانی تربیت یافته مکتب امام خمینی است. در مکتب حاج قاسم نیز سه بعد مهم معنویت (اخلاص) عقلانیت (تدبیر) و عدالت وجود دارد و همواره سیاست با معنویت درهم تنیده است. مردم دارای نقش پررنگ هستند و نگاه حاکم، بین‌المللی و جهانی است و نه در جغرافیایی محدود. این مکتب پاسدار ارزش‌های اسلامی و انسانی است و در نهایت، در این مکتب نیز باید به دنبال عدالت اجتماعی در جهان بود. مطلب بسیار مهم که در نهایت باید توجه داشت قرار گرفتن مکتب حضرت امام و مکتب شهید سلیمانی ذیل مکتب اسلام ناب محمدی است (خانی و محمدی، ۱۳۹۹).

پیشینه تحقیق

یاری و عابدی (۱۴۰۰) با بررسی چالش ژئوکالچری امنیت و ثبات منطقه‌ای در خاورمیانه، با تأکید بر ژئوکالچری دینی و مذهبی به این نتایج دست یافتند که سلطه دولت‌محورانه و ضعف و انحرافات گروه‌های مذهبی فراملی، سبب استفاده ابزاری و متناظر دولت‌های هویت محور خاورمیانه با تکیه بر بازوی قدرت نرم، در قالب هویت دینی و مذهبی، جهت کسب مشروعیت خویش و نامشروع جلوه دادن دیگران شده است. این موضوع شکل‌گیری الگوهای دوستی و دشمنی براساس معیار تهدیدات مشترک و نه علقه‌ها و مشترکات هویت دینی و مذهبی را در پی داشته است.

سعادت‌نژاد و همکاران (۱۳۹۹) در بررسی نسبت صلح عادلانه با مکتب شهید سلیمانی و جبهه مقاومت خدامحوری، اسلام‌محوری، اخلاق‌محوری، ولایت‌محوری، عدالت‌طلبی و مقابله با ظلم و عقلانیت‌محوری را شناسایی کرد که در واقع، برگرفته از همان مکتب اسلام و ولایت است. همچنین، اصول مقاومت و ایستادگی در عین سختی، مبارزه با تروریسم، جهادی بودن، مقابله با افراطی‌گری و خشونت، مقابله با استکبار، بسیج مردمی، شهادت‌طلبی، عمل‌گرایی و انقلابی‌گری و امت‌محوری و رنگ باختن تعلقات قومی و ملی در بررسی نسبت صلح عادلانه با مکتب شهید سلیمانی شناسایی شد که همگی

تشکیل دهنده عناصر موردنظر نظریه صلح عادلانه در مکتب شهید سلیمانی و جبهه مقاومت می باشد.

پیرانی و عزیزی (۱۳۹۹)، با بررسی تأثیر اسطوره‌های ملی بر وفاق ملی نشان دادند که یکی از ظرفیت‌ها و سرمایه‌های ملی ایران، شهید سلیمانی است که با بررسی واکنش‌های گروه‌های مختلف پس از شهادت شهید سلیمانی متوجه همدلی و همبستگی جامعه ایرانی خواهیم شد. سعادت‌نژاد و همکاران (۱۳۹۹) با استخراج و شناسایی شاخص‌ها و مؤلفه‌های فرهنگی-اجتماعی در مکتب شهید سلیمانی نشان دادند که شهید سلیمانی دارای مکتبی است که در آن باید مسیر تعالی فردی (معنویت فردی)، تعالی اقربا (سلوک حسینی)، تعالی همکیشان (الگوسازی برای جامعه) و سرانجام تعالی مظلومان (ایشار و عزم برای ریشه‌کنی ظلم) را در عالم پیمود.

دهقانی (۱۳۹۹)، با تدوین الگوی امنیت‌آفرینی شهید قاسم سلیمانی نشان داد که مکتب حاج قاسم که پیامدش سعادت و شهادت است، دارای ابعاد «معنوی و ارزشی» و «نظامی» و «فرماندهی و مدیریتی» و «فردی و رفتاری» و «سعادت و شهادت» و «تأثیرگذاری» است. رضاییان (۱۳۹۹) با نگاهی به ویژگی‌های سردار مکتب‌ساز، حاج قاسم سلیمانی نشان داد که بارزترین ویژگی سردار یعنی اخلاص در راه خدا بود که توانست جهان را دگرگون نماید. عرفانی‌نیا (۱۳۹۸) با بررسی نقش راهبردی حاج قاسم سلیمانی در وحدت و شکل‌گیری محور مقاومت و مدیریت توحیدی آن نشان داد حاج قاسم با داشتن ویژگی‌هایی مانند تفکری نظامی، اندیشه راهبردی همانند یک دیپلمات زیرک، به‌عنوان نیروی فعال در سیاست خارجی کشورمان نقشی مهم ایفا می‌کردند.

روش‌شناسی

روش انجام پژوهش، تحلیل کیفی از نوع مضمون می‌باشد. جامعه آماری تحقیق شامل تمامی مدیران آموزش و پرورش اهل سنت در سال ۱۴۰۰ بود. روش نمونه‌گیری هدفمند و حجم نمونه تا مرحله اشباع نظری ادامه پیدا کرد و تعداد ۸ نفر به صورت مصاحبه از مدیران آموزش و پرورش، به بررسی این مهم پرداختند. جمع‌آوری داده‌های موردنیاز تحقیق از طریق مصاحبه نیمه‌ساختاریافته انجام شد و شناسایی فرصت‌ها و تهدیدها براساس عوامل محیطی با بهره‌گیری از نظرات ۸ نفر از مدیران اهل سنت در خصوص اشاعه مکتب شهید سلیمانی انجام شده است. در پژوهش کیفی اغلب از مصاحبه‌های نیمه‌استاندارد یا

- نیمه‌ساختار یافته استفاده می‌شود. از این رو سوالات مطرح در این مصاحبه عبارت‌اند از:
۱. الگوی رفتاری سردار از دیدگاه اهل سنت چیست؟ الگوهای تعاملی با اهل سنت براساس مکتب سردار سلیمانی چگونه الگویی است؟
  ۲. الگوی تعامل (کنش‌های رفتاری) در رفتار سردار سلیمانی با اهل سنت چگونه به ایجاد وحدت در میان مسلمانان شیعه و سنی منجر می‌شود؟
  ۳. الگوی تعامل (کنش‌های رفتاری) در رفتار سردار سلیمانی با اهل سنت چگونه به صلح و امنیت در جهان اسلام منجر می‌شود؟ و در نهایت برای قابلیت اعتماد، مصاحبه‌ها تا مرحله اشباع اطلاعات ادامه یافت. تحلیل مصاحبه‌ها با استفاده از روش کدگذاری موضوعی انجام شد که شامل کدگذاری باز، محوری و انتخابی است.

یافته‌های پژوهش

اطلاعات و داده‌های این پژوهش از طریق مصاحبه با ۸ نفر از مدیران که در مورد تأثیر الگوی تعامل با اهل سنت و ایجاد وحدت و امنیت در جهان اسلام در مکتب سردار سپهبد شهید سلیمانی آگاهی داشتند، براساس نظریه داده‌بنیاد جمع‌آوری و بررسی شده است. بدین منظور در مرحله اول فرایند کدگذاری باز، پس از استخراج نکات مهم مصاحبه‌ها و خارج کردن از حالت جمله‌ای ۲۳۱ کد خام شناسایی و سپس با حذف موارد تکراری و انتخاب ۱۷۱ مورد کدگذاری باز انجام شد. در مرحله دوم فرایند کدگذاری محوری با هدف ایجاد رابطه بین مقوله‌های تولیدشده (در مرحله کدگذاری باز) با مراجعه مکرر به مصاحبه‌ها و برقراری ارتباط منطقی بین کدهای باز، تعداد این کدها به ۲۳ کد باز رسید. سپس در گام بعدی این فرایند برای شکل‌گیری مقوله ادامه یافت؛ به گونه‌ای که مفاهیم مشترکی که مبنای موضوعی داشتند در کنار هم، شکل‌گیری مقوله را متجلی کردند. پس از بازبینی فراوان مصاحبه‌ها و برقراری ارتباط منطقی بین کدهای باز، تعداد این کدها به ۳ زیرمقوله رسید. در جدول ۱ نمونه‌ای از مصاحبه‌ها و کدهای باز آورده شده است.

جدول ۱: نمونه مصاحبه برای کدگذاری باز

متن مصاحبه	استخراج کدهای اولیه (خام)
الگوی رفتاری شهید سلیمانی از دیدگاه اهل سنت و الگوی تعامل با اهل سنت بر اساس مکتب سردار سلیمانی چگونه الگویی بود؟	
انسانی از دنیا بریده بود. انسانی آخرت‌گرا بود. حضور پیوسته و مداوم در میدان جهاد داشت. انسانی دل‌کنده از دنیا بود. به دنیا تعلق خاطر نداشت. آماده برای حضور در محضر پروردگار بود. رشادت و ایثارگری در مقابل مظلومان و مستضعفان داشت. تدبیر، ایمان و اخلاص در سن جوانی داشت. حس خدمت به مسلمانان داشت. تفاوتی بین شیعه و سنی نمی‌گذاشت. از هیچ تلاشی فروگذار نمی‌کرد. مدافع اسلام و سرزمین بود.	۱. دنیا بریده، ۲. آخرت‌گرا، ۳. حضور پیوسته در میدان جنگ، ۴. دل‌کنده از دنیا، ۵. عدم تعلق خاطر به دنیا، ۶. حاضر در محضر پروردگار، ۷. رشادت، ۸. ایثارگری، ۹. تدبیر، ۱۰. ایمان، ۱۱. اخلاص، ۱۲. حس خدمت، ۱۳. عدم تفاوت بین شیعه و سنی، ۱۴. پرتلاش، ۱۵. مدافع اسلام، ۱۶. مدافع سرزمین
الگوی تعامل (کنش‌های رفتاری) در رفتار شهید سلیمانی با اهل سنت چگونه منجر به ایجاد وحدت در میان مسلمانان شیعه و سنی می‌شود؟	
هم در زمان حیات و هم شهادت باعث اتحاد ملی بود. باعث شد اهل سنت بدانند شیعه آنان را برادر و دوست خود می‌داند. سبب نجات اهل تسنن در سوریه و عراق بود. خدمت به خلق و دفاع از اسلام در برابر داعش باعث وحدت یکپارچه بین شیعه و سنی شد. با کمتر شدن اختلاف‌نظرها جامعه دچار وحدت می‌شود. تأکید حاج قاسم به وحدت در رفتار و کلام مشهود بود. حاج قاسم همچون خاری در چشم داعش و امریکا بود	۱۷. سبب اتحاد ملی، ۱۸. دوست و برادر اهل سنت، ۱۹. نجات‌دهنده اهل سنت عراق و سوریه، ۲۰. خدمت به خلق، ۲۱. دفاع از اسلام، ۲۲. وحدت یکپارچه شیعه و سنی، ۲۳. کم کردن اختلاف‌نظرها، ۲۴. وحدت در رفتار، ۲۵. وحدت در کلام، ۲۶. خار چشم داعش و امریکا
الگوی تعامل (کنش‌های رفتاری) در رفتار سردار سلیمانی با اهل سنت چگونه منجر به بروز ایجاد امنیت در جهان اسلام می‌شود؟	
ثبات و امنیت در منطقه در زمان داعش. حاج قاسم پایان خلافت داعش را اعلام کرد. اتحاد مسلمانان در قالب محور مقاومت. قرار دادن ملل پاکستان، افغان، ایرانی، لبنانی و عراقی تحت چتر مقاومت. باعث نجات شیعه و سنی در منطقه شد.	۲۷. ثبات و امنیت در منطقه، ۲۸. اعلام پایان خلافت داعش، ۲۹. اتحاد مسلمانان، ۳۰. قرار دادن ملل مختلف در محور مقاومت، ۳۱. نجات شیعه و سنی

جدول ۲ کدهای انتخابی مستخرج را نشان داده است.

جدول ۲: کدگذاری انتخابی

کدهای انتخابی	کدهای آزاد	ردیف
الگوهای تعاملی (رفتاری) از دیدگاه اهل سنت	شجاعت	۱
	در پیشگاه خدا	۲
	رافت	۳
	دفاع از الگوها	۴
	مجدد	۵
	همانندی گفتار و رفتار	۶
	تدبیر	۷
الگوهای تعاملی با اهل سنت	خدمت به خلق	۸
	خدمت‌رسانی	۹
	دفاع از مظلوم	۱۰
	رفتار برادرانه و برابرانه	۱۱
	اخلاص	۱۲
	پاسداری از اسلام و مسلمین	۱۳

الگوهای تعامل منجر به وحدت	ایجاد یکپارچگی	۱۴
	دفاع از اسلام و سرزمین	۱۵
	ترویج فرهنگ مقاومت	۱۶
	استفاده از تمامی نیروها	۱۷
	از بین بردن اختلاف‌نظرها	۱۸
الگوهای تعامل منجر به امنیت	عملکرد استراتژیک	۱۹
	خار چشم دشمن	۲۰
	تفکرات سیاسی	۲۱
	ثبات و امنیت در منطقه	۲۲
	اشراف به علوم و فنون نظامی	۲۳

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با بررسی الگوی تعامل با اهل سنت براساس مکتب سردار شهید سلیمانی در ایجاد وحدت و امنیت جهان اسلام از دیدگاه مدیران اهل سنت آموزش و پرورش، به این نتایج دست پیدا کرد که:

۱. الگوی رفتاری سردار شهید سلیمانی از دیدگاه اهل سنت و الگوهای تعاملی با اهل سنت براساس مکتب سردار سلیمانی

یافته‌ها نشان داده الگوی رفتاری سردار شهید سلیمانی براساس دیدگاه اهل سنت شامل ۸ مؤلفه شجاعت، همواره در محضر خدا، رأفت، دفاع از الگوها، پرتلاش، همانندی گفتار و رفتار، تدبیر و خدمت به خلق بودند و همچنین مؤلفه‌های تعامل با اهل سنت شامل پنج مؤلفه خدمت‌رسانی، دفاع از مظلوم، رفتار برادرانه و برابرانه، اخلاص و پاسداری از اسلام و مسلمین بود.

الف) الگوی رفتاری سردار سلیمانی براساس دیدگاه اهل سنت

شجاعت: شجاعت، مدیریت و دانش شهید سلیمانی در هر صحنه‌ای مشهود بود به طوری که حضورش در هر نبردی غالباً نتیجه را به نفع جبهه حق تغییر می‌داد. سردار سلیمانی با توجه به ویژگی‌های مختلف شخصیتی اعم از حقیقی و حقوقی، هم فرمانده نظامی قدرتمند و شجاعی بود و هم فردی که بر مدار اسلام و نظام توحیدی حرکت و داعیه‌دار اخلاق بود و در عمل هم به این ادعا پایبند و بر رعایت مسائل شرعی و اخلاقی تأکید فراوانی داشت. همواره در محضر خدا: ایمان و اعتقاد به خدای یگانه، بلندترین و لطیف‌ترین

اندیشه‌ای است که در مغز و فکر بشر راه یافته است که دل را روشن، امیدوار و خوش‌بین کرده، به آدمی نیرو می‌بخشد و قدرت مقاومت وی را مضاعف می‌کند. انسان مؤمن در مصائب و سختی‌ها، آرامش روانی دارد؛ زیرا از سویی خود را دارای تکیه‌گاهی محکم و پناهگاهی امن می‌داند و از این احساس، نیرو و نشاط می‌گیرد: «الَّذِينَ آمَنُوا وَ تَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ» و از سوی دیگر در برابر پیشامدهای ناگوار، شکیبایی می‌کند و پاداش الهی را در مقابل خویش می‌بیند: «أَنَّا يَوْمَ الْصَّابِرُونَ أَجْرُهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ» چنین انسانی این سختی‌ها را زودگذر می‌داند و در انتظار سعادت حتمی و جاودانی به سر می‌برد. شهید سلیمانی در سایه مناجات با خدا به جایگاهی رسید که حتی دشمنانش می‌خواستند با او ملاقات کنند و همین ارتباط با خدا بود که افتخار شهادت را برای سردار مقاومت ثبت کرد و در برابر دشمنانی که با ذلت و زبونی و با شیوه‌ای بسیار ناجوانمردانه او را به شهادت رساندند او را جاودانه کردند.

رأفت: شاید همگان فکر کنند سردار سلیمانی فردی بود که شمشیرش را برای دشمنان از رو بسته بود؛ اما این‌گونه نیست. سردار سلیمانی سرشار از رحمت بود تا جایی که حتی از رفتارش یک گروه از داعشی‌ها در عراق توبه کرده و اعلام داشتند که ما می‌خواهیم سرباز شما باشیم و مردم از کوچک تا بزرگ دور ایشان را می‌گرفتند و سعی داشتند تا وی را در آغوش بگیرند.

دفاع از الگوها: سردار سلیمانی یکی از بارزترین افرادی بود که توانست الگوی انقلاب اسلامی را به اقصی نقاط جهان صادر کند. امام خمینی فرمودند ما انقلاب اسلامی را به اقصی نقاط جهان صادر می‌کنیم. الگوی انقلاب با حاج قاسم صادر شد، و به واسطه سردار سلیمانی به عراق گسترش یافت و با وجود سابقه جنگ و تخاصم، عراقی‌ها و فرزندان‌شان از این الگو بهره بردند.

پرتلاش: مرد میدان مبارزه و جهاد، مجاهد خستگی‌ناپذیر جبهه‌های جنگ با کفار و تروریست‌ها بود و در این راه شب و روز مجاهدت کرد و مدت‌ها از سرزمین وطنی و خانواده دور می‌ماند، سرباز دلاور ولایت و امت اسلامی، پس از عمری نقش‌آفرینی پرافتخار در راه اعتلای اسلام ناب محمدی، دفاع از حریم اهل‌بیت عصمت و طهارت به فیض رفیع شهادت نائل آمد. این مبارز عاشق و خستگی‌ناپذیر اسلام و انقلاب، عمری در راه اعتلای اسلام و انقلاب گذراند و خداوند منان اجر مجاهدت‌هایش را در شهد شیرین "شهادت" مقدر کرد.

همانندی گفتار و رفتار: نفوذ محبوبیت حاج قاسم در دل‌ها به علت گفتار و کردار وی بوده که مخلصانه و بدون هیچ چشم‌داشتی در حال فعالیت بود. سردار سلیمانی در حرف و عمل ولایی بودن را نشان داد و اگر هرکدام از مسئولین نیز چنین رفتاری را سرلوحه کاری خود قرار دهند بسیاری از مشکلات موجود در جامعه حل و دل‌بستگی و همراهی مردم با آنها نیز افزایش خواهد داشت.

تدبیر: حاج قاسم شجاعت و تدبیرش را برای خدا خرج می‌کرد و اهل تظاهر و ریا نبود همه نقشه‌های نامشروع آمریکا در غرب آسیا را نمونه‌ای از تدبیر و شجاعت شهید سلیمانی برشمردند و گفتند: دشمنان حاج قاسم، این واقعیت را به خوبی می‌دانند. حاج قاسم از دفاع مقدس تا پایان عمر با شجاعت به دل خطر می‌رفت اما در عین حال با تدبیر و فکر و منطق عمل می‌کرد و نه تنها در میدان نظامی بلکه در میدان سیاست هم شجاعت و تدبیر توأمان داشت و سخنانش قانع‌کننده، منطقی و تأثیرگذار بود.

خدمت به خلق: حاج قاسم معتقد بود بهترین راه برای تقرب به خدا خدمت به مردم است. سردار سلیمانی بار و حیه جهادی و تفکر انقلابی خود در مبارزه با دشمنان شجاع و لرزه بر دل دشمنان می‌افکند و در راه خدمت به مردم با تواضع همچون پدر و برادری مهربان برای مردم بود. سردار سلیمانی مردی مجاهد و خدمتگزار بود که با اخلاص، ایمان و ولایت‌پذیری خود همواره حامی نظام و انقلاب و خدمتگزار بی‌ریا برای مردم بود.

ب) الگوی تعامل سردار شهید سلیمانی با اهل سنت

خدمت‌رسانی: عصام الدین گوگلان مدیر مدرسه علمیه اهل سنت چنارلی استان گلستان اذعان داشت: شهید سلیمانی نقش مهمی در هم‌افزایی مقاومت اسلامی اعم از اهل سنت و تشیع در عراق و شام و فلسطین، بلکه در کل منطقه در مقابل ترندهای استکبار جهانی و ایادی سرسپرده آن‌ها و قدرت‌های تکفیری و تروریستی نظیر داعش در منطقه داشتند.

جلب رضایت مردم همواره در اولویت‌های سردار سلیمانی بود که برای تحقق این مهم در کشورهای مختلفی برای خدمت‌رسانی به مردم حاضر می‌شدند. وی عشق به مردم را از مکتب اهل بیت فراگرفت و در ادامه این مسیر روشن نیز با شهادتش زنده‌بودن انقلاب اسلامی را به جهانیان ثابت کرد.

دفاع از مظلوم: نحوه تعامل ایشان با دیگر مردمان کشورهای ستم دیده و محور مقاومت نیز از این مکتب ناشی می‌شد. چنان‌که ایشان در برخورد با این مردمان به خدمت به آنها و

مبارزه با طاغوت‌ها و ریشه‌کن کردن ظلم و خشونت و تروریسم فکر می‌کرد. و در مواجهه با ظلم گروهک‌های تکفیری و مشکلاتی که برای مردمان سرزمین‌های مورد حمله واقع شده به وجود آمده بود، به طایفه و مذهب و دین آنها توجه نکرده و برای رهایی همه مسلمانان اعم از شیعه و سنی در تمامی کشورها از مشکلات دغدغه داشت.

رفتار برادرانه و برابرانه: شهید سلیمانی یک فرمانده فراطائفی و فرامذهبی بود و همان‌قدر برای معضلات امنیتی مردم سنی مذهب در عراق یا اهل تسنن فلسطین مجاهدت نمود که برای امنیت شیعیان عراق و لبنان و پیروان اهل بیت در یمن تلاش کرد (نظیف، ۱۳۹۹). شهید حاج قاسم سلیمانی، محبوب دل‌های همه ملت ایران بود و جامعه اهل سنت نیز از این امر مستثنا نیست. محبوبیت ایشان نزد اهل تسنن ایران بر کسی پوشیده نیست. ماموستا عبدالرحمان مرادی امام جمعه اهل سنت کرمانشاه با توجه به مقبولیت و محبوبیت شهید سلیمانی در بین اهل تسنن می‌گوید: «زحمات ایشان در راستای اعتلای اسلام و اسلام ناب و هم‌چنین دفاع از حقیقت اسلام و مبارزه با گروه‌های تکفیری و افراطی داعش که خود را منسوب به اسلام می‌دانند، محبوبیت این مرد بزرگ را در بین اهل تسنن رقم زد. مجاهدت‌های سردار سلیمانی در مناطق آلوده به داعش برای اهل سنت از ارزش و اهمیت بالایی برخوردار است و سبب محبوبیت بیش‌ازپیش ایشان نزد اهل سنت شده است».

اخلاص: براساس آیات قرآن و روایات، اخلاص فضیلت اخلاقی ارزشمندی انسان نزد خداوند است. برای نمونه، قرآن می‌فرماید: «إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ» (زمر، ۲)؛ ما کتاب را به حق به‌سوی تو فرود آوردیم؛ پس خدا را درحالی‌که اعتقاد خود را برای او خالص‌کننده‌ای عبادت کن. رسول گرامی اسلام ﷺ در خصوص اهمیت اخلاص می‌فرماید: «هر کس که چهل شبانه‌روز خود را برای خدا خالص کند، سرچشمه‌های حکمت از قلبش جوشیده، بر زبانش جاری می‌شود» (غرسبان روزبهانی، ۱۴۰۱).

یکی از ویژگی‌های این شهید بزرگوار اخلاص بوده است. ماموستا عبدالرحمان مرادی امام جمعه اهل سنت کرمانشاه ضمن گرامی‌داشت یاد و خاطره سردار شهید حاج قاسم سلیمانی اظهار داشت: «شخصیت این شهید بزرگوار نه تنها در ایران بلکه در عالم اسلام از جایگاه خاصی برخوردار بود و همان‌طور که رهبر معظم انقلاب فرمودند راز محبوبیت ایشان به اخلاص، بزرگواری و نیت پاک این شهید برمی‌گردد».

پاسداری از اسلام و مسلمین: سردار سرافراز اسلام، شهید قاسم سلیمانی در تاریخ ۳۰ شهریورماه ۱۳۶۴ پیش از عملیات انجام نشده البیضه با بیان اینکه ما وظیفه داریم امروز در

جنگ حضور داشته باشیم، افزود: وظیفه همه ماست که از اسلام دفاع کنیم. وصیت می‌کنم اسلام را در این برهه که تداعی یافته در انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی است، تنها نگذارید. دفاع از اسلام نیازمند هوشمندی و توجه خاص است. در مسائل سیاسی آنجا که بحث اسلام، جمهوری اسلامی، مقدّسات و ولایت فقیه مطرح می‌شود، اینها رنگ خدا هستند، رنگ خدا را بر هر رنگی ترجیح دهید.

۲. الگوی تعامل (کنش‌های رفتاری) سردار سلیمانی با اهل سنت در ایجاد وحدت در میان مسلمانان شیعه و سنی

همچنین نتایج نشان می‌دهد که الگوی تعامل شهید سلیمانی با اهل سنت در ایجاد وحدت شامل ۵ مؤلفه است که عبارت‌اند از: ایجاد یکپارچگی، دفاع از اسلام و سرزمین، ترویج فرهنگ مقاومت، استفاده از تمامی نیروها و از بین بردن اختلاف‌نظرها.

ایجاد یکپارچگی: حاج قاسم با صداقت خود به دنبال وحدت بین اقوام و گروه‌های مختلف بود. او مخالف دوقطبی‌سازی و مسائل سیاسی بو. و همان‌طور که حرف می‌زد، عمل می‌کرد تا سردار دل‌ها شد. سردار سلیمانی برای وحدت کلمه تلاش می‌کرد و وحدت جهان اسلام برای دشمنان ناخوشایند بود. حاج قاسم دشمن را به خوبی می‌شناخت و حوزه جنگ نرم را به خوبی درک کرده بود. سردار سلیمانی در زمان حیات، مظهر وحدت، همدلی و انسجام در کشور بود و نهایتاً با شهادت خود باعث شد تمامی اقشار جامعه اعم از اقوام و گروه‌های مختلف مردم در صحنه حاضر شوند و با آرمان‌های انقلاب اسلامی و مقام معظم رهبری و شهدا تجدید بیعت کنند.

دفاع از اسلام و سرزمین: حاج قاسم سلیمانی را می‌توان محور تفکر دفاع از اسلام و انقلاب دانست. به پاس رشادت‌ها، مجاهدت‌ها و از خودگذشتگی‌های حاج قاسم، سرزمین کشورهای اسلامی حفظ شد و عوامل آمریکا و هم‌پیمانانش شکست خوردند. حاج قاسم همیشه بر این آیه از قرآن تأکید داشت که اگر خدا را یاری کردی، قطعاً خدا شما را یاری خواهد کرد؛ بنابراین هیچ کشوری بر شما پیروز نخواهد شد.

ترویج فرهنگ مقاومت: حاج قاسم سلیمانی الگوی امنیت فرهنگی برای ملت ایران و جبهه مقاومت در مقابل جبهه ظلم است. سردار سلیمانی اهمیت مقاومت در جهان اسلام را بیشتر کرد. روحیه انقلابی، ایثار، شجاعت، ابتکار، تدین و دانش، خودباوری و غیرت، پیشگامی و خداباوری به یک‌باره در شخصیت سردار سلیمانی جمع شده بود و این

شاخص‌ها باید به نسل جوان با معرفی مکتب حاج قاسم منتقل شود. شهید سلیمانی به‌عنوان یک الگو برای تمام جهان اسلام بود و باید نام ویاد این شهید بزرگوار برجسته شود. استفاده از تمامی نیروها: سردار با مردم صادق بود و در جایگاهی که قرار داشت، کم‌هزینه و پرفایده بود و با تمام وجود از همه ظرفیت‌ها برای حل مشکلات مردم اقدام می‌کرد. شهید سلیمانی برای تبدیل تهدید به فرصت، از تمامی ظرفیت‌ها استفاده می‌کرد. افزون‌براین، حاج قاسم مرد میدان بود. او در همان جایی استراحت می‌کرد که سربازانش استراحت می‌کردند و در همان نقطه‌ای می‌جنگید که سربازانش می‌جنگیدند.

از بین بردن اختلاف نظرها: یکی از ویژگی‌های ایشان آن بود که قبل از تصمیم‌گیری‌های مهم در موضوعات مختلف همه نظرات و دیدگاه‌های مختلف را می‌گرفت و جمع‌بندی می‌کرد. قابلیت بالا و قدرت تسلط و اشراف، شهود و نخبگی در این جمع‌بندی‌ها از جمله محاسن آن شخصیت جامع‌الاطراف بود؛ به‌نحوی که همه افراد روی آن جمع‌بندی توافق می‌کردند و اجماع داشتند و سرانجام، موردپذیرش عمومی قرار می‌گرفت. سردار حاج قاسم سلیمانی در مواجهه با اختلاف‌نظر پیروان مذاهب مختلف اسلامی و پیروان ادیان به بهترین نحو عمل کرد؛ عملکرد وی در سوریه برای مسیحیان، در کردستان عراق برای ایزدی‌ها، در جنوب عراق برای اهل کتاب و صابئین، همه نشان از این مسئله است.

۳. الگوی تعامل (کنش‌های رفتاری) سردار سلیمانی با اهل سنت در ایجاد صلح و امنیت در جهان اسلام

همچنین، نتایج نشان می‌دهند که الگوی تعامل شهید سلیمانی با اهل سنت در ایجاد صلح و امنیت در جهان اسلام شامل ۵ مؤلفه است که عبارت‌اند از: عملکرد راهبردی، خار چشم دشمنان، تفکرات سیاسی، ثبات و امنیت در منطقه و اشراف به علوم نظامی. امنیت نخستین مؤلفه و اساس پیشرفت جوامع بشری است. برای همین با این گفتمان انقلاب که مردم خود صاحب انقلاب بوده و باید خود نیز نگهبان و پاسدار آن باشند، امروزه امنیت به‌عنوان مهم‌ترین و زیربنایی‌ترین اصل در تدوین راهبرد توسعه در جهان به شمار می‌آید و هرگونه بروز ناامنی و به‌کارگیری خشونت در سطوح مختلف زیان‌های جبران‌ناپذیری به جامعه وارد می‌کند. عملکرد راهبردی: شهید سلیمانی از افرادی بود که به نقش مدیریت و خودباوری در پیشرفت امور اعتقاد داشت و الگوبرداری از شیوه مدیریت وی می‌تواند حوزه‌هایی مانند

اقتصاد و مدیریت کشور را با تحول اساسی مواجه کند. سردار حاج قاسم سلیمانی عمق راهبردی ایران را تا شرق مدیترانه گسترش داد و توانست امنیت را در کشور و منطقه برقرار کند. راهبرد قدرت هوشمند در پاسخ به این مشکلات از سوی دولت آمریکا در منطقه به اجرا گذاشته شد و شهید سلیمانی کسی بود که با نگاه همه‌جانبه، کامل و جامع توانست ابعاد مختلف این راهبرد را تشخیص داده و آن را به شکست بکشاند. ایشان هم در طراحی، هم در اجرا، و هم در پیگیری بسیار فعال بود و باید او را معمار شکست راهبردهای آمریکا در منطقه دانست.

خار چشم دشمنان: شهید حاج قاسم سلیمانی به‌عنوان یکی از شخصیت‌های بزرگ و بی‌نظیر در تاریخ انقلاب اسلامی ایران خاری در چشم دشمنان ایران و اسلام بود. سردار سلیمانی با توجه به ویژگی‌های مختلف شخصیتی اعم از حقیقی و حقوقی، هم فرمانده نظامی قدرتمندی بود و هم فردی که بر مدار اسلام و نظام توحیدی حرکت و داعیه‌دار اخلاق بود و در عمل هم به این ادعا پایبند بود و بر رعایت مسائل شرعی و اخلاقی تأکید فراوانی داشت. تحلیل دقیق حرکات دشمن، داشتن راهبرد مناسب برای مقابله، تسلط بر نقشه‌های تدافعی و خنثی‌سازی توطئه‌ها از جمله مواردی بود که در شخصیت بزرگ این فرمانده نظامی وجود داشت.

تفکرات سیاسی: فرمانده شجاع و دلاور نیروی قدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با داشتن تفکری نظامی، اندیشه راهبردی و همانند یک سیاستمدار زیرک، به‌عنوان نیروی فعال در سیاست خارجی کشورمان نقشی مهم ایفا می‌کرد. قاسم سلیمانی برای جمهوری اسلامی تنها یک فرمانده نظامی نبود، او نماد «محور مقاومت» بود که پایه‌های جمهوری اسلامی بر آن بنا شده است. عقلانیت سیاسی در صحنه داخلی کشور، مهم‌ترین مشخصه این شهید عزیز است. هدف غایی حاج قاسم سلیمانی، اعتلای ایران اسلامی بود و در راه رسیدن به این هدف با تمامی جریان‌های سیاسی تعامل داشت. به‌دیگرسخن، در دستگاه محاسباتی حاج قاسم سلیمانی اصالت با منافع ملت مسلمان بود و برای تحقق این منافع از ظرفیت تمامی جریان‌های سیاسی استفاده کرد و تمامی همت بلندش را در راه کاهش تنش میان جریان‌ها و ایجاد فهم مشترک از مفاهیم ملی و اسلامی آن‌هم در صحنه عمل صرف کرد. ثبات و امنیت در منطقه: حاج قاسم سلیمانی نقش ثبات‌ساز و تأمین‌کننده امنیت را در قالب دفاع از حاکمیت کشورها و تمامیت ارضی‌شان در مقابل گروه‌های تروریستی ایفا کرد. حاج قاسم توانست با هدایت‌های مقام معظم رهبری نقش مردم در جبهه مقاومت را برجسته کند و

در هر جایی که وارد می‌شد، با تشکیل بسیج مردمی، بصیرت‌بخشی و روشنگری، مردم را در مقابل دشمن قرار می‌داد.

اشراف به علوم نظامی: شهید قاسم سلیمانی نخبه علوم نظامی در جهان بود. سردار سلیمانی مجری طرح‌های مبارزه با آمریکا بود و با قاطعیت طرح‌های آمریکایی را خنثی کرد. حاج قاسم با فکر و اندیشه و اشراف کامل به فنون نظامی به سمت دشمن رفت و او را در تحقق راهبردهایش به شکست کشاند و در نهایت راهبرد خود را به او تحمیل کرد.

این پژوهش به لحاظ محدود بودن جامعه به نظرات مدیران اهل سنت، صرف زمان زیاد جهت توجیه و تبیین موضوع تحقیق برای پاسخگویان به منظور ایجاد ادبیات مشترک، محدود بود. با وجود این، استقبال از تحقیقات این‌گونه جهت گسترش و شناخت بهتر مکتب شهید سلیمانی از جنبه‌های مختلف و استفاده کاربردی از آن در سطح جوامع امری لازم به نظر می‌رسد. همچنین، با توجه به ظرفیت‌هایی چون مدارس و آموزش و پرورش، مساجد و حوزه‌های علمیه، رسانه ملی و فضای مجازی می‌توان الگو بودن رفتار و سبک زندگی شهید سلیمانی، نوع جامعه‌پذیری مردم ایران در شهیدپروری و محبت مردم به سردار را جهت ایجاد روحیه وفاق و همبستگی بین جوامع اهل سنت و شیعه ترویج نمود و با ورود این دانش در سطح بین‌المللی و با نهادینه‌سازی وحدت میان مسلمانان، برپایی حکومت جهانی اسلام را به واقعیت نزدیک‌تر کرد.

با عنایت به یافته‌های پژوهش، وجه نوآوری تحقیق حاضر این است که جامعه آماری پژوهش مدیران اهل سنت هستند که با روشی نو از طریق مصاحبه، داده‌های اطلاعاتی پیرامون موضوع جمع‌آوری و از این رهگذر، در سه الگوی رفتاری از منظر تعامل با اهل سنت، وحدت جهان اسلام و امنیت و برقراری صلح، مؤلفه‌ها احصاء و واکاوی شد. با این رویکرد، سنجه‌های متعددی برای بازشناسی الگوی تعامل با اهل سنت ارائه شد که وجه تمایز بارز آن با پژوهش‌های پیشین، افزون‌بر تبیین الگوی یادشده، نقش آن در ایجاد وحدت جهان اسلام و برقراری صلح و امنیت بوده است. بی‌تردید وجود چهره‌ای درخشان از سردار سلیمانی در اذهان و قلوب اهل سنت و متقابلاً رابطه قلبی و دلی وی با آنان، در تأمین امنیت پایدار جهان اسلام و وحدت‌بخشی به گروه‌های مختلف مسلمانان در گستره ملل اسلامی، امری مبرهن و قطعی است.

منابع

۱. بوزان، باری (۱۳۸۸). مناطق و قدرت‌ها: ساختار امنیت بین‌الملل، ترجمه رحمن قهرمان‌پور، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
۲. بوزان، باری؛ ویور، الی و دوویدل، پاپ (۱۳۸۶). چارچوبی تازه برای تجلی امنیت، ترجمه علیرضا طیب، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
۳. پیرانی، شهره و مرتضی عزیزی (۱۳۹۹). «بررسی تأثیر اسطوره‌های ملی بر وفاق ملی (مطالعه موردی: سردار شهید حاج قاسم سلیمانی)»، دومین همایش بین‌المللی گام دوم انقلاب، انتشار به صورت چکیده.
۴. رهبر، عباسعلی و ملیحه زارع (۱۳۹۵). «تحلیل تأثیر انسجام و وحدت اجتماعی و رابطه آن با تقویت امنیت ملی و کاهش جرم از دیدگاه شهروندان شیراز (با استفاده از آزمون اسپیرمن)»، علوم خبری، ۵(۱۹)، ص ۷۷-۹۹.
۵. دهقانی، حسین (۱۳۹۹). «تدوین الگوی فرماندهی شهید قاسم سلیمانی»، مدیریت اسلامی، ۱۱۱، ص ۱۳-۳۷.
۶. رستمی، علی‌اکبر و محمد مهدی اسماعیلی (۱۳۹۵). «راهبردهای دفاعی جمهوری اسلامی ایران برای مقابله با جریان‌های تکفیری»، مدیریت و پژوهش‌های دفاعی دانشکده و پژوهشکده دفاعی، ۲۱(۸۱)، ص ۱-۴۰.
۷. رشیدی‌زاده، بهنام و علی محمدی ضیاء (۱۳۹۷). «فرهنگ سیاسی و تأثیر آن بر ناکامی فرایند تحقق دموکراسی در خاورمیانه با تأکید بر جهان عرب»، جامعه‌شناسی سیاسی جهان اسلام، ۶(۲)، ص ۳۳-۵۸.
۸. رضائیان، زهرا (۱۳۹۹). «نگاهی به ویژگی‌های سردار مکتب‌ساز، حاج قاسم سلیمانی»، ره توشه، ویژه مبلغان، ۱۲۲، ص ۲۷۷-۲۸۹.
۹. ریتزر، جورج (۱۳۹۱). نظریه جامعه‌شناسی در دوران معاصر، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: علمی.
۱۰. سعادت‌نژاد، اسماعیل؛ حسن امینی و هادی رنجبر (۱۳۹۹). استخراج و شناسایی شاخص‌ها و مؤلفه‌های فرهنگی اجتماعی در مکتب شهید سلیمانی، دومین همایش بین‌المللی گام دوم انقلاب، انتشار به صورت چکیده.

۱۱. شریعتی، علی (۱۳۷۹). مجموعه آثار، جهان‌بینی و ایدئولوژی. ج ۲۳، چ ۵، تهران: شرکت سهامی انتشار.
۱۲. صادقی‌زاده، کسری (۱۳۹۷). «الزامات سیاست‌گذاری فرهنگی اقوام»، فصلنامه راهبرد فرهنگ، ۱۱(۴۲)، ص ۸۷-۱۲۲.
۱۳. خمینی، روح‌الله (۱۳۷۸). صحیفه امام، ۲۲ جلد، تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی علیه السلام.
۱۴. عبدالله‌زاده، سیدمصطفی (۱۳۹۹). بررسی احادیث تعامل شیعه با اهل سنت، پایگاه تخصصی وهابیت‌پژوهی و جریان‌های سلفی.
۱۵. غرسبان روزبهانی، مرتضی (۱۴۰۱). جایگاه و خدمات شهید سلیمانی از نگاه اهل سنت، یادداشت تبلیغی نشریه بلاغ.
۱۶. فرهی، علی؛ محمدابراهیم سنجدی، مسعود باقری و محمدحسین طلائی (۱۳۹۲). «طراحی الگوی تعاملی توانمندسازی سرمایه انسانی مبتنی بر فناوری اطلاعات و ارتباطات در نیروهای مسلح»، فصلنامه راهبرد دفاعی، ۱۱(۴۴)، ص ۱-۴۲.
۱۷. قراباغی، میثم و محمد ازگلی (۱۳۹۹). «واکاوی سبک رهبری سردار شهید حاج قاسم سلیمانی الگوی متعالی رهبری خدمتگزار»، مدیریت اسلامی، ۱۱۳، ص ۱۱۳-۱۳۹.
۱۸. نوری، محمدموسی (۱۳۸۹). «تعامل علمی و آموزشی شیعیان و اهل سنت در نیمه اول قرن پنجم»، فصلنامه کوثر معارف، ۶(۱۶)، ص ۱۱۰-۱۲۷.
۱۹. همتی‌نژاد، مهرعلی؛ محمدحسن قلی‌زاده و رسول فرجی (۱۳۹۵). «اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر امنیت ورزشگاه‌های فوتبال ایران با استفاده از روش تحلیل سلسله‌مراتبی»، مدیریت ورزشی، ۸(۲۹)، ص ۶۹-۸۵.
۲۰. نظیف، طحان (۱۳۹۹). خون شهید سلیمانی تأثیرات زیادی در سطح داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی داشت، وبگاه شورای نگهبان
<https://www.shora-gc.ir/fa/news/7445>
۲۱. یاری، احسان، مرضیه عابدی (۱۴۰۰). «چالش ژئوکالچری امنیت و ثبات منطقه‌ای در خاورمیانه؛ با تأکید بر ژئوکالچر دینی و مذهبی»، مطالعات قدرت نرم، ۱۱(۲۴)، ص ۷۳-۱۰۵.